

Ks. Marcin Kowalski, profesor KUL, katedra Teologii Biblijnej i Proforystyki, Sekcja Nauk Biblijnych, Instytut Nauk Teologicznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

Wykształcenie:

1996-2002: Studia filozoficzno-teologiczne w Seminarium Kieleckim

2002: Magisterium z teologii biblijnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II.

Praca: *Pielgrzymka do Boga obecnego w świątyni. Studium egzegetyczno-teologiczne Ps 84.*

2002: Wyświęcony na prezbitera Diecezji Kieleckiej

2003-2011: Studia Specjalistyczne na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie

2004/2005: Program archeologiczno-językowy w Rothberg International School, The Hebrew University, Jerusalem

2007: Licencjat z Pisma Świętego, PIB Rzym. Praca: *'We shall all be changed' (1 Cor 15:51). Transformation of the Living at the Parousia of Christ. An Exegetico-Rhetorical Study of 1 Cor 15:50-57* (Fr. J.-N. Aletti, SJ).

2011: Doktorat z Pisma Świętego, PIB Rzym. Dysertacja: *Transforming Boasting of Self into Boasting in the Lord. The Development of the Pauline Periautologia in 2 Cor 10-13 in Light of the Programmatic Introduction of 2 Cor 10* (Fr. J.-N. Aletti, SJ).

2019: Habilitacja, Wydział Teologii KUL. Tytuł osiągnięcia naukowego: „Usprawiedliwienie, dar nowego życia i Duch. Grecko-rzymski i żydowski charakter argumentacji Pawła w lekturze socjoretorycznej Rz 1–8”.

2021: profesura uczelniana KUL

Zatrudnienie i projekty związane z pracą:

2002: wyświęcony na prezbitera Diecezji Kieleckiej

2002-2003: wikariusz parafii w Chmielniku, Diecezja Kielecka

2011 – zatrudniony w Instytucie Nauk Biblijnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II na stanowisku asystenta w Katedrze Teologii Biblijnej i Proforystyki

2011 – zatrudniony jako wykładowca Pisma Świętego w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach

2011 – 2012 zatrudniony jako wykładowca Pisma Świętego w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Lublinie

2011 – 2016 – sekretarz czasopisma biblijnego *The Biblical Annals*

2011 – prowadzący i autor programów w TV Trwam i Radiu Maria

2012 – zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Nauk Biblijnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Katedrze Teologii Biblijnej i Proforystyki

2012 – 2018 – sekretarz Stowarzyszenia Biblistów Polskich i redaktor naczelny *Zeszytów Naukowych Stowarzyszenia Biblistów Polskich*

2012 – moderator Dzieła Biblijnego w Diecezji Kieleckiej

2016 – redaktor naczelny czasopisma *The Biblical Annals*

2016 – visiting professor na Papieskim Uniwersytecie Urbaniana w Rzymie

2016 – członek redakcji naukowej Biblii Tysiąclecia (wyd. 6) oraz organizator warsztatów tłumaczeniowych w Rzymie wraz z Papieskim Uniwersytetem Urbaniana

2017 – wykładowca na seminarium poświęconym listom Pawła w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie

2019 - wykładowca Pisma Świętego w Seminarium św. Cyryla i Metodego, Orchard Lake, MI
2020 – powołany na członka Papieskiej Komisji Biblijnej
2020 – wykładowca Listów Pawłowych w Szkole Archeologiczno-Biblijnej Dabar, Korynt, Grecja
2021 - wykładowca Pisma Świętego w Seminarium św. Cyryla i Metodego, Orchard Lake, MI
2021 – mianowany profesorem na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II
2021 – wykładowca Listów Pawłowych w Szkole Archeologiczno-Biblijnej Dabar, Korynt, Grecja
2022 – wykładowca na seminarium poświęconym listom Pawła w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie
2022 – wykładowca Listów Pawłowych w Szkole Archeologiczno-Biblijnej Dabar, Macedonia, Grecja
2023 – Dyrektor Centrum im. Abrahama J. Heschela ds. Dialogu Katolicko-Żydowskiego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim

Obecna pozycja:

profesor KUL, katedra Teologii Biblijnej i Proforystyki, Sekcja Nauk Biblijnych, Instytut Nauk Teologicznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Nagrody oraz wyróżnienia

2014: Nagroda II stopnia Rektora KUL za podejmowanie działań popularyzujących naukę i uczelnię
2015: Nagroda indywidualna III stopnia Rektora KUL za wyróżniającą się rozprawę doktorską.
2020: Wyróżnienie Feniks 2020 w kategorii duchowość dla książki *Jutro Niedziela. Rok A*
2020: Nagroda indywidualna II stopnia Rektora KUL za oryginalne i twórcze osiągnięcia naukowe

Zainteresowania naukowe:

- listy św. Pawła,
- retoryka antyczna,
- tradycja ustna,
- krytyka socjo-retoryczna,
- apokaliptyka
- krytyka imperialna
- antropologia kulturowa,
- narratologia,
- Jezus historyczny
- Biblia w kulturze

Projekty naukowe i pola badań:

Pneumatologia Pawłowa na tle myśli stoickiej oraz żydowskiej okresu Drugiej Świątyni
Socjoretoryczna lektura listów Pawła

Kwestia małżeństwa i celibatu w 1 Koryntian 7
Apokaliptyka i krytyka imperialna w listach Pawła
Korespondencja koryncka i List do Rzymian
Oralność i literacki charakter listów Pawła
Rewizja przekładu Biblii Tysiąclecia

Funkcje akademickie i zawodowe:

Wykładowca Pisma Świętego w Sekcji Nauk Biblijnych KUL (egzegeza listów Pawłowych)
Wykładowca Pisma Świętego WSD Kielce (listy Pawłowe i Stary Testament)
Wykładowca Pisma Świętego w St. Cyril and Methodius Seminary, Orchard Lake, MI (Stary Testament)
Visiting Professor w Pontificia Università Urbaniana, Rzym
Zastępca Redaktora Naczelnego w *The Biblical Annals*
Redaktor NT w *Kieleckie Studia Teologiczne*
Członek zespołu redakcyjnego w *Analecta Biblica Lublinensia* i *Studia Biblica Lublinensia*
Sekretarz ZN SBP i Stowarzyszenia Biblistów Polskich (2013-2018)

Recenzent

Biblica; Religions; Verbum Vitae; Kieleckie Studia Teologiczne; Collectanea Theologica; Wrocławski Przegląd Teologiczny.

Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

- 1) Papieska Komisja Biblijna (od 2020 r.)
- 2) Associazione ex-alumni del Pontificio Istituto Biblico in Rome
- 3) Association of the Polish Biblical Scholars (since 2011, secretary since 2012)
- 4) Polish Theological Association in Kraków (since 2012)
- 5) Society of Biblical Literature (2018)
- 6) European Association of Biblical Studies (2018)
- 7) Catholic Biblical Association of America (2023)

Książki (autor):

Transforming Boasting of Self into Boasting in the Lord. The Development of the Pauline Periautologia in 2 Cor 10–13 (Lanham, MD: UPA 2013)
2 List do Koryntian (Biblia Impulsy. Nowy Testament VIII; Katowice: Księgarnia św. Jacka 2018)
Straszna książka (współautor A. Szustak) (Kraków: Stacja7 2018)
Jutro Niedziela. Rok A (współautor P. Śliwiński) (Kraków: Stacja7 2019).
Jutro Niedziela. Rok B (współautor P. Śliwiński) (Kraków: Stacja7 2020).
Jutro Niedziela. Rok C (współautor P. Śliwiński) (Kraków: Stacja7 2021).
Jutro Niedziela. Rok D (współautor P. Śliwiński) (Kraków: Stacja7 2022).

Apostoł Paweł na temat relacji homoseksualnych (2022) (Kraków: WAM).

The Spirit in Romans 8. Paul, the Stoics and Jewish Authors in Dialog (2023) (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht).

Książki (redaktor):

Od wiary Abrahama do wiary Kościoła (ABL XI; Lublin 2014)

Kogo szukasz? (J 20,15). Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Henryka Witczyka w 65. rocznicę urodzin (współredaktor W. Chrostowski) (Ad multos annos; Stowarzyszenie Biblistów Polskich; Warszawa 2021)

G. T. Montague, *1 List do Koryntian* (red. naukowa M. Kowalski) (Katolicki komentarz do Pisma Świętego; Kraków: W drodze 2021)

T.D. Stegman, *2 List do Koryntian* (red. naukowa M. Kowalski) (Katolicki komentarz do Pisma Świętego; Kraków: W drodze 2021)

P.S. Williamson, *List do Efezjan* (red. naukowa M. Kowalski) (Katolicki komentarz do Pisma Świętego; Kraków: W drodze 2021)

D. Hamm, *Listy do Filipian, Kolosan, Filemona* (red. naukowa M. Kowalski) (Katolicki komentarz do Pisma Świętego; Kraków: W drodze 2022).

Biblical Anthropology. A Message for Contemporary People (Seria Myśli Teologicznej 111; Kraków: WAM 2023).

Artykuły:

<http://kul.academia.edu/MarcinKowalski>

1. “Transformation Necessary To Inherit The Kingdom Of God. Rhetorical Analysis Of 1 Cor 15:50-57”, *Królestwo Boże. Dar i nadzieja* (red. K. Mielcarek) (ABL III; Lublin 2009) 109-131.
2. “Corruptible, Incorruptible and the Kingdom of God. Semantic Background of the Idea of Transformation in 1 Cor 15:50-53”, *Królestwo Boże. Dar i nadzieja* (red. K. Mielcarek) (ABL III; Lublin 2009) 133-153.
3. “ ‘Slave of Christ, God’s Cultic Minister, Debtor of Greeks and Barbarians’. Pauline Apostolic Credentials in Rom 1,1-17”, *ZN KUL* 53/2 (2010) 3-23.
4. „W obronie wspólnoty zagrożonej pogańskim wpływem: Paweł i fałszywi apostołowie w 2 Kor 10 – 13”, *W służbie communio* (red. J. Rzymiski – T. Syczewski) (Drohiczyn 2012) 31-58.
5. „Wiara w Chrystusa jako jedyna droga zbawienia. Analiza retoryczna Rz 1 – 4”, *Kieleckie Studia Teologiczne* 11 (2012) 91-112.
6. „Rola słowa Bożego w procesie pojednania człowieka z Bogiem w świetle 2 Kor 5,16-21”, *Moc Słowa Pańskiego. Adhortacja apostołowska Verbum Domini w refleksji biblijno-teologicznej* (red. B. Migut – A. Piwowar) (Lublin 2012) 79-100.
7. „Sługa słowa i chluba Koryntu. Analiza literacko-retoryczna argumentacji Pawła w 2 Kor 1–7”, *BibAn* 3/2 (2013) 309-338.

8. „Kerygmat Jezusa i kerygmat Pawła”, *Wierzę w Syna Bożego*. Przez Chrystusa. Z Chrystusem. W Chrystusie. Przez wiarę i chrzest do świadectwa. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2013-2017 (Poznań 2013) 191-201.
9. „Hiob wzywa Zmartwychwstałego. Ujęcie dramatu zbawienia w ‘Mesjaszu’ G.F. Haendla”, *Biblia kodem kulturowym Europy* (ABL 9; Lublin 2013) 17-38.
10. „’Abyśmy się stali w nim sprawiedliwością Bożą’ (2 Kor 5,21b). Zarys Pawłowej nauki o usprawiedliwieniu i jej eklezjalne implikacje”, *Kościół komunია i dialog*. Księdzu Biskupowi Kazimierzowi Ryczanowi w 75. Rocznicę urodzin (red. P. Kantyka – J. Czerkawski – T. Siemieniec) (Kielce 2014) 133-146.
11. “Chi è quest’uomo che osa anche rimettere i peccati?”... (Lc 7,49). La trama ed il *clou* del racconto lucano sulla donna peccatrice (Lc 7,36-50), *BibAn* 4/1 (2014) 97-120.
12. „Wolność w uścisku grzechu lub łaski: Deuteronomista, Syrach i Paweł na temat wolnej woli”, *KST* 13 (2014) 69-87.
13. „Jak chwałąc siebie oddać chwałę Panu? Strategia i dynamika Pawłowej *periautologii* w 2 Kor 10 – 13”, *ZN SBP* 11 (2014) 333-354.
14. „Windisch, Hans”, *EK XX* (red. E. Gigilewicz) (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2014) 667.
15. „Wjazd do Jerozolimy”, *EK XX* (red. E. Gigilewicz) (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2014) 741.
16. „Zacheusz”, *EK XX* (red. E. Gigilewicz) (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2014) 1162.
17. „Wprowadzenie”, *Od wiary Abrahama do wiary Kościoła* (Analecta Biblica Lublinensia XI; Lublin Wydawnictwo KUL 2014) 5-7.
18. „Problem sprawiedliwości Bożej w świetle Listu do Rzymian”, *VV* 26 (2014) 95-126.
19. “Un fariseo triste, una peccatrice innamorata e Gesù dal potere divino. La costruzione dei personaggi in Lc 7,36-50”, *BibAn* 5/1 (2015) 137-158.
20. „Bóg ustanowił Chrystusa nowym miejscem przebłagania. Pawłowa wizja usprawiedliwienia według Rz 3,25-26”, *Głoszenie odpuszczenia grzechów w imię Jezusa (Łk 24,47)* (red. K. Mielcarek) (ABL XII; Lublin 2015) 163-190.
21. „Wiedza wbija w pychę, miłość zaś buduje (1 Kor 8,1b). Pawłowa reguła życia wspólnoty chrześcijańskiej według 1 Kor 8,1-11,1”, *CT* 85 (2015) 31-67.
22. „Sobór i Paweł o wspólnocie małżeńskiej. Biblijne korzenie sakramentu małżeństwa w 1 Kor 7”, *Kieleckie Studia Teologiczne* 14 (2015) 65-82.
23. „Paradoksy życia apostoła i wszechogarniająca radość (2 Kor 6,3-10)”, *Radość Ewangelii* (red. A. Zawadzki) (ABL XIII; Lublin 2015) 51-65
24. „Retoryka i socjoretoryka w lekturze tekstów Nowego Testamentu. Cz. 1: Retoryka i nowe podejście do tradycji ustnej”, *BibAn* 6/4 (2016) 611-654.

25. „Powołani do życia w pokoju (1 Kor 7,15). Lektura socjoretoryczna ‘przywileju Pawłowego’ w 1 Kor 7,12-16”, *VV* 30 (2016) 121-152.
26. „Nowe wino w starych bukłakach? Analiza socjoretoryczna Ef 5,21-33”, „*Niewiastę dzielną kto znajdzie?*” (*Prz* 31,10). *Rola kobiet w biblijnej historii zbawienia* (red. A. Kubiś) (Lublin 2016) 393-418.
27. „Wolność”, *Nowy Słownik Teologii Biblijnej* (red. H. Witczyk) (Kielce: Jedność 2017) 959-961.
28. „Znak”, *Nowy Słownik Teologii Biblijnej* (red. H. Witczyk) (Kielce: Jedność 2017) 1004-1005.
29. „Retoryka i socjo-retoryka w lekturze tekstów Nowego Testamentu Cz. 2: Socjoretoryka – projekt holistycznej lektury tekstu”, *BibAn* 7/1 (2017) 107-147.
30. „Nowe życie jak ziarno gorczycy. Spójność argumentacji retorycznej Pawła w Rz 5 – 8”, *BibAn* 7/4 (2017) 459-485.
31. “‘Spodobało się Bogu objawić Syna swojego we mnie’ (Ga 1,15-16). Pochodzenie i natchniony charakter Ewangelii Pawła”, *Natchnienie Pisma Świętego. W świetle świadectw tekstów o nich samych* (red. M. Wróbel – S. Szymik – K. Napora) (ABL XV; Lublin: Wydawnictwo KUL 2017) 151-172.
32. „Apokaliptyczny gniew Boga i jego miejsce w Ewangelii Pawła (Rz 1,18-32)”, *Verbum Vitae* 33 (2018) 203-249.
33. „God the Benefactor and His Human Clients in Rom. 5–8”, *The Biblical Annals* 8/1 (2018) 47-69.
34. „The Brokerage of the Spirit in Rom 8”, *Catholic Biblical Quarterly* 80/4 (2018) 636-654.
35. „Stoicka *pneuma* a Pawłowa koncepcja Ducha w Rz 8. Cz.1. Argumentacja Rz 8 i przegląd badań nad stoicką *pneumą* u Pawła”, *The Biblical Annals* 8/3 (2018) 421-456.
36. „Stoicka *pneuma* a Pawłowa koncepcja Ducha w Rz 8. Cz.2. Paweł i stoicy na temat Ducha – podobieństwa i różnice”, *The Biblical Annals* 8/4 (2018) 491-544.
37. “Rhetoric in the Service of the Gospel in ‘Inesperto nell’arte di parlare” (2 Cor 11,6) by A. M. Gieniusz, CR. *The Biblical Annals*, 9/1 (2019) 191-212.
38. “How Oral Was Ancient Literature? The Case of Pauline Letters”, *Nadzieje upadającego świata. Nadzieja w chrześcijańskiej epistolografii łacińskiej IV i V wieku* (Ambroży, Augustyn, Hieronim, Paulin z Noli) (eds. M. Wysocki, J. Pałucki, M. Pyzik-Turska) (Lublin: Wydawnictwo KUL 2019) 61-85.
39. „Między darem Bożym a konstruktem społecznym. Wczesnochrześcijańskie rozumienie płciowości na podstawie 1 Kor 11,2-16”, *Biblica et patristica thorunensia* 13/1 (2020) 59-104.
40. “The Cognitive Spirit and the Novelty of Paul’s Thought in Rom 8,5-6”, *Biblica* 101/1 (2020) 47-68.

41. „Separacja – tak, rozwód – nie. Wyzwania i implikacje płynące z metodologicznego rozwoju nauk biblijnych i teologii systematycznej” w: *Dogmat i metoda* (WAM 2020) 537-570. Wersja anglojęzyczna „Separation – Yes, Divorce – No. Challenges and Implications Resulting from the Methodological Development of Biblical Studies and Systematic Theology” w: *Dogmat and Method* (Brill 2021) (forthcoming).
42. “Meditatio of *Lectio Divina* Following upon Exegesis-Informed Lectio: The Test Case of Romans 7:7–25” w: *Piercing the Clouds. Lectio Divina and Preparation for Ministry* (ed. K. Zilverberg – S. Carl) (Saint Paul, MN: Saint Paul Seminary Press 2021) 82-97.
43. „Odrzucenie praw Stwórcy i relacje homoseksualne w Rz 1,26-27”, *Verbum Vitae* 39/1 (2021) 255-280
44. „Honor i wstyd, prawo naturalne oraz Pisma. Podstawy Pawłowej argumentacji na temat żeńskich i męskich relacji homoseksualnych w Rz 1,26-27”, *Verbum Vitae* 39/1 (2021) 223-254.
45. „Katalogi wad, Dekalog i relacje homoseksualne w 1 Kor 6,9-10 oraz 1 Tm 1,8-10”, *Verbum Vitae* 39/1 (2021) 281-306.
46. “Baptism – the Revelation of the Filial Relationship of Christ and the Christian”. *The Biblical Annals* 11/3 (2021) 459-495.
47. “Duch kognitywny i rozwój myśli Pawła w Rz 8,5-6”, *Kogo szukasz? (J 20,15). Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Henryka Witczyka w 65. rocznicę urodzin* (red. W. Chrostowski – M. Kowalski) (Ad multos annos; Stowarzyszenie Biblistów Polskich; Warszawa 2021) 258-281.
48. „Antropologia Pawła – współczesne trendy i wyzwania”, *Dobrze jest dziękować Panu (Ps 92,2). Księga Jubileuszowa dla Księdza Profesora Waldemara Chrostowskiego w 70. rocznicę urodzin* (red. J. Kręcidło – B. Strzałkowska) (Ad multos annos; Stowarzyszenie Biblistów Polskich; Warszawa: Jedność 2021) 289-306.
49. “The Spirit of Resurrection in Romans 8 and Its Jewish Correspondences”, *JSNT* 44/2 (2021) 254-283.
50. “Eucharystia jako Wieczerza Pańska (1 Kor 11,17-34)”, *Wspólnota eucharystyczna* (red. A. A. Napiórkowski) (Kraków: Wydawnictwo Naukowe UPJP II w Krakowie, 2022) 35-62.
51. “Retorica, critica imperiale e apocalittica in 2 Corinzi 10–13”, Per una chiesa in costruzione. Le lettere di Paolo. Seminario per studiosi e docenti di Sacra Scrittura, Roma, 24 - 28 gennaio 2022 (Roma: Pontificio Istituto Biblico - Gregorian & Biblical Press 2022) 43-81.
52. „Pauline Anthropology: Contemporary Currents and Challenges”, *Urbaniana University Journal* 75/1 (2022) 109-133.
53. “Changing Gender Roles and the Unchanging Message of 1 Cor 11,2-17”, *The Word of Truth, Sealed by the Spirit. Perspectives on the Inspiration and Truth of Sacred Scripture*

- (ed. M. Genung - K. Zilverberg) (Saint Paul, MN: Saint Paul Seminary Press 2022) 107-143.
54. "Divine and Human Spirit in Rom 8:16. Paul and Epictetus on Free Will", *The Biblical Annals* 12/4 (2022) 513-543.
 55. "An Individual as a Dwelling Place of God's Spirit in Philo and Paul (Rom 8:9-11)", *Biblica* 103/3 (2022) 381-403.
 56. *Któż potrafi opowiedzieć dzieła miłosierdzia Bożego. Księga pamiątkowa ku czci ks. prof. dra hab. Stanisława Hałasa SCP*, red. T.M. Dąbek, S. Witkowski, B. Zbroja, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2022.
 57. "Holy War in Corinth: The Apocalyptic Background of Paul's Struggle against Opponents in 2 Cor 10:3-6", *Religions* 14/5 (2023) 630.
<https://doi.org/10.3390/rel14050630>
 58. "The Lion Against the Eagle: A Critical Appraisal of the Anti-Imperial Reading of Paul", *Collectanea Theologica*, 93/2 (2023) 57-103.
<https://doi.org/10.21697/ct.2023.93.2.03>

Recenzje książek:

1. Giuseppe Pulcinelli, *La morte di Gesù come espiazione. La concezione paolina* (Studi sulla Bibbia e il suo ambiente 11). Cinsello Balsamo, Edizioni San Paolo 2007. 463 p. 14,5 x 21,5. € 32, *Biblica* (2008)
2. *Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu. Księga pamiątkowa dla księdza profesora Waldemara Chrostowskiego w 60. rocznicę urodzin* (red. B. Strzałkowska) (Ad Multos Annos 15; Warszawa: Stowarzyszenie Biblistów Polskich, 2011), *CT* 81/4 (2011) 177-182.
3. Jean-Noël Aletti, *God's Justice in Romans: Keys for Interpreting the Epistle to the Romans* (trans. from the French by Peggy Manning Meyer) (Subsidia Biblica 37; Rome: Gregorian & Biblical Press 2010) pp. 336; *The Biblical Annals* 2 (2012) 335-343.
4. Jean-Noël Aletti, *Essai sur l'ecclésiologie des lettres de saint Paul* (Études Bibliques nouvelle série 60; Pendé: Gabalda et Cie, 2009). Pp. 218. €45. ISBN 2-85021-194-1, *BibAn* 3/1 (2013) 197-201.
5. Armand Puig i Tàrrach, *Jesus: An Uncommon Journey. Studies on the Historical Jesus* (WUNT II/288; Tübingen: Mohr Siebeck, 2010). Pp. xii + 310. € 74,00. ISBN 978 -3 -16 -150504 -1, *BibAn* 3/2 (2013) 481-487.
6. Karl Olav Sandnes, *The Gospel 'According to Homer and Virgil': Cento and Canon* (Novum Testamentum Supplements 138; Leiden: Brill, 2011). Pp. xii + 280. € 106. ISBN 978-90-041-871-84, *BibAn* 3/2 (2013) 489-493.

7. Annette Weissenrieder and Robert B. Coote, eds., *The Interface of Orality and Writing. Speaking, Seeing, Writing in the Shaping of New Genres* (WUNT I/260; Tübingen: Mohr Siebeck, 2010). Pp. xiv + 438. € 129,00. ISBN 978 -3 -16 -150445 -7, *BibAn* 3/2 (2013) 511-515.
8. Todd D. Still and David G. Horrell, eds., *After the First Urban Christians. The Social-Scientific Study of Pauline Christianity Twenty-Five Years Later* (New York: T&T Clark, 2009). Pp. xii + 175. Paper. \$29,95. ISBN 056-7-21967-4, *BibAn* 4/1 (2014) 213-217.
9. Jason Maston, *Divine and Human Agency in Second Temple Judaism and Paul. A Comparative Study* (WUNT II/297; Tübingen: Mohr Siebeck, 2010) Pp. 218 + VIII. Sewn paper. € 54,00. ISBN 978-3-16-150570-6, *BibAn* 4/1 (2014) 219-225.
10. J. Paul Sampley and Peter Lampe, eds., *Paul and Rhetoric* (T&T Clark Biblical Studies; New York: T&T Clark, 2010). Pp. xvii + 260. Hardcover. \$130,00. ISBN 978-0-56-702704-7, *BibAn* 4/1 (2014) 227-231.
11. Sang M. Lee, *The Cosmic Drama of Salvation. A Study of Paul's Undisputed Writings from Anthropological and Cosmological Perspectives* (WUNT II/276; Tübingen: Mohr Siebeck, 2010). Pp. 371 + XVII. Sewn paper. € 74,00. ISBN 978-3-16-150316-0, *BibAn* 4/1 (2014) 233-240.
12. Michael F. Bird and Joel Willitts (eds.), *Paul and the Gospels. Christologies, Conflicts and Convergences* (The Library of New Testament Studies; New York: T&T Clark, 2011), *BibAn* 4/2 (2014) 467-471.
13. David J. Rudolph, *A Jew to the Jews. Jewish Contours of Pauline Flexibility in 1 Corinthians 9:19-23* (WUNT II/304; Tübingen: Mohr Siebeck, 2011), *BibAn* 4/2 (2014) 461-465.
14. Kathy Ehrensperger – Nathan MacDonald – Luzia Sutter Rehmann (eds.), *Decisive Meals. Table Politics in Biblical Literature* (Library of New Testament Studies 449; London – New York: T&T Clark, 2012), *BibAn* 5/1 (2015) 197-203.
15. Larry W. Hurtado – Paul L. Owen (eds.), *“Who Is This Son of Man?”*. The Latest Scholarship on a Puzzling Expression of the Historical Jesus (Library of New Testament Studies 390; London – New York: Bloomsbury T&T Clark, 2012) *BibAn* 5/1 (2015) 205-209.
16. Bas Van Os, *Psychological Analyses and the Historical Jesus. New Ways to Explore Christian Origins* (Library of New Testament Studies 432; London – New York: T&T Clark, 2012) *BibAn* 5/1 (2015) 227-234.
17. James Constantine Hanges, *Paul, Founder of Churches. A Study in Light of the Evidence for the Role of “Founder-Figures” in the Hellenistic-Roman Period* (WUNT I/292; Tübingen: Mohr Siebeck 2012), *BibAn* 5/2 (2015) 435-442.
18. Florian Wilk – J. Ross Wagner (ed.), *Between Gospel and Election. Explorations in the Interpretation of Romans 9-11* (WUNT I/257; Tübingen: Mohr Siebeck 2010), *BibAn* 5/2 (2015) 479-486.

19. Jeffrey W. Aernie, Is Paul also among the Prophets? An Examination of the Relationship between Paul and the Old Testament Prophetic Tradition in 2 Corinthians (LNTS 467; London – New York: T&T Clark 2012), *BibAn* 7/3 (2017) 375-379.
20. Lutz Doering, Ancient Jewish Letters and the Beginnings of Christian Epistolography (WUNT I/298; Tübingen: Mohr Siebeck 2012), *BibAn* 7/4 (2017) 551-555.
21. Mark T. Finney, Honour and Conflict in the Ancient World. 1 Corinthians in Its Greco-Roman Social Setting (LNTS 460; London – New York: T & T Clark 2012), *BibAn* 7/4 (2017) 557-561.
22. Akiva Cohen, *Matthew and the Mishnah. Redefining Identity and Ethos in the Shadow of the Second Temple's Destruction* (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament, 2. reihe 418; Tübingen, Mohr Siebeck, 2016), *Biblica* 98/2 (2017) 310-314.
23. Stanley E. Porter – Christopher D. Land, Paul and His Social Relations (Pauline Studies 7; Leiden – Boston: Brill 2013), *The Biblical Annals* 8/4 (2018) 639-644.
24. Reimund Bieringer – Emmanuel Nathan – Didier Pollefeyt – Peter J. Tomson (eds.), *Second Corinthians in the Perspective of Late Second Temple Judaism* (Compendia Rerum Iudaicarum ad Novum Testamentum 14; Leiden: Brill 2014) Pp. x + 348. €126 / \$163. ISBN 9789004269286, *The Biblical Annals* 9/3 (2019) 639-644.
25. Christoph Heilig, *The Apostle and the Empire. Paul's Implicit and Explicit Criticism of Rome* (Grand Rapids, MI: Eerdmans 2022), *The Biblical Annals* 13/2 (2023) 379–383. <https://doi.org/10.31743/biban.15968>

Sprawozdania:

1. “Report from the symposium concluding the celebrations of the centenary from the foundation of the Pontifical Biblical Institute, Rome, 3-7th of May 2010”, *The Biblical Annals* 1 (2011) 221-224.
2. „Działalność Instytutu Nauk Biblijnych KUL w roku akademickim 2010/2011”, *BibAn* 2 (2012) 397-419.
3. „The First Biblical Congress of the Biblical Work Association”, *BibAn* 2 (2012) 421-426.
4. „Działalność Instytutu Nauk Biblijnych roku akademickim 2011/2012”, *BibAn* 3/1 (2013) 227-242.
5. „Doctorate *Honoris Causa* for H. E. Cardinal Gianfranco Ravasi (The John Paul II Catholic University of Lublin, September 27th 2012)”, *BibAn* 3/1 (2013) 243-245.
6. “Report from the 8th International Biblical Conference ‘From the Faith of Abraham to the Faith of the Church’ (The John Paul II Catholic University of Lublin, 18–19 October 2012)”, *BibAn* 3/1 (2013) 247-251.
7. „Działalność Instytutu Nauk Biblijnych w roku akademickim 2012/2013”, *BibAn* 4/1 (2014) 241-254.

8. „Działalność Instytutu Nauk Biblijnych roku akademickim 2013/2014”, *BibAn* 5/1 (2015) 247-261.

Referaty na konferencjach:

1. 30-31.03.2011, „*Logos katallagēs* (2 Kor 5,19). „Słowo” jednające świat z Bogiem i jego ambasadorowie”, „Moc Słowa Pańskiego. Adhortacja apostolska VERBUM DOMINI w refleksji biblijno-teologicznej”, INB KUL.
2. 10. 2011, „W obronie wspólnoty zagrożonej pogańskim wpływem: Paweł i fałszywi apostołowie w 2 Kor 10 – 13”, „W Służbie Communio”, WSD Drohiczyn.
3. 28.10-30.10. 2011, „Hiob wzywa Zmartwychwstałego. Ujęcie dramatu zbawienia w *Mesjaszu* G. F. Haendla” „Biblia Kodem Kulturowym Europy”, INB KUL i Dzieło Biblijne.
4. 21. 01. 2012, „Biblijny wymiar Nowej Ewangelizacji. Refleksja w oparciu o dokumenty *Verbum Domini*, *Porta Fidei* oraz *lineamenta* dla XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na temat Nowej Ewangelizacji *Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*”, Rada Duszpasterska Diecezji Kieleckiej.
5. 03. 2012, „Dzieło Biblijne – propozycja dla Nowej Ewangelizacji”, Rada Kapłańska Diecezji Kieleckiej.
6. 22. 03. 2012, „Wiedza wbija w pychę, miłość zaś buduje. Regułą życia wspólnoty chrześcijańskiej według 1 Kor 8”. „Kościół domem budowanym przez miłość (por. 1 Kor 8,1)”, INB KUL.
7. 21 stycznia 2013, „Kerygmat Jezusa i Kerygmat Pawła”, Komisja Duszpasterstwa KEP.
8. 17-19. 09. 2013, „Jak chwałąc siebie oddać chwałę Panu? Strategia i dynamika Pawłowej *periautologii* w 2Kor 10 – 13”, X Walne Zebranie Stowarzyszenia Biblistów Polskich i 51. Sympozjum Biblistów Polskich, Stowarzyszenie Biblistów Polskich.
9. 16-17. 10. 2013, „Sprawiedliwość Boża w ekonomii Starego Testamentu i sprawiedliwość Boża w Jezusie. Odpuszczenie grzechów według Rz 3,21-26”, „Głoszenie odpuszczenia grzechów w imię Jezusa (Łk 24,47)”, INB KUL.
10. 28. 03. 2014, „'Jakby smutni, lecz zawsze radośni' (2 Kor 6,10) – paradoksy życia ucznia Jezusa i wszechobecna radość”, „Radość Ewangelii”, INB KUL.
11. 20-21. 09. 2014, „Kłopotliwe wypowiedzi św. Pawła o małżeństwie”, „Problemy” z małżeństwem w Biblii, czyli Dobra Nowina o związku kobiety i mężczyzny, Stowarzyszenie Homiletów Polskich.
12. 22-23. 10. 2014, „«Spodobało się Bogu objawić Syna swojego we mnie» (Ga 1,15-16). Pochodzenie i natchniony charakter Ewangelii Pawła”, „Natchnienie Pisma Świętego”, INB KUL.
13. 03. 2015, „Nowe wino w starych bukłakach? Pawłowe ujęcie roli kobiety w małżeństwie w Ef 5,22-33”, „*Niewiastę dzielną kto znajdzie?* (Prz 31,10) Rola kobiet w historii zbawienia”, INB KUL.

14. 20-21. 10. 2015, „Komu chce, okazuje miłosierdzie, a kogo chce, czyni zatwardziałym (Rz 9,18). Tajemnica Bożego miłosierdzia w Rz 9-11”, XI Jesienne Międzynarodowe Dni Biblijne p.t. „Bóg objawiający się w swoim Słowie. Prawda Pisma Świętego”,
15. 19. 11. 2015, „Prawda tekstu, prawda historii i prawdy wiary. Korzyści i wyzwania płynące z zastosowania retoryki i socjo-retoryki w lekturze tekstu biblijnego”, Zjazd Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego, Warszawa, PWT.
16. 29. 03. 2016, „Stworzenie wciąż czeka na objawienie się synów Bożych (Rz 8,19). Nowe życie jak ziarno gorczycy według Rz 5 – 8”, „Nowe życie w Chrystusie”, UKSW, Warszawa.
17. 08. 11. 2016, “How oral was ancient literature? The case of Paul's letters”, Letters in the Antiquity, KUL Lublin.
18. 22.03.2017, „Czy gniew Boży jest częścią Dobrej Nowiny? Analiza retoryczna Rz 1,18-32”, „Gniew Boży w Biblii”, KUL, Lublin.
19. 7-9.06.2017, *Meditatio of Lectio Divina* Following upon Exegesis-Informed *Lectio*: Test Case of Rom. 7:7-25”, “Exegesis, Lectio Divina, and the Ministry of the Word”, 2017 Quinn Conference, The Saint Paul Seminary School of Divinity, Minneapolis, US.
20. 20.03.2018, „O Duchu, który w nas mieszka (Rz 8,9). Co ma wspólnego św. Paweł ze starożytną filozofią i medycyną?”, Wiosenne Dni Biblijne „Weźmijcie Ducha Świętego” (J 20,22). Duch Święty w Kościele”, KUL, Lublin.
21. 17-19.09.2018, „Stoicka *pneuma* a Pawłowa koncepcja Ducha w Rz 8”, 56. Sympozjum Biblistów Polskich, Łomża.
22. 13.03. 2019, „Między darem Bożym a konstruktem społecznym. Wczesnochrześcijańskie rozumienie płciowości na podstawie 1 Listu do Koryntian”, Wiosenne Dni Biblijne KUL „Mężczyznę i kobietę stworzył ich”.
23. 05-06.03.2019, „Duch zmartwychwstania u Pawła i jego ślady w tradycji greckorzymskiej i żydowskiej”, Międzynarodowe Sympozjum „Eschatologia v Biblii a Targumickej Tradicii”, Grekokatolicki Wydział Teologiczny Uniwersytetu w Preszowie,
24. 01-05.07.2019, „The Cognitive Spirit and the Gift of New Life in Romans 8. The Novelty of Paul's Thought in Comparison to the Greco-Roman and Jewish Concepts of Pneuma”, SBL International Meeting Rome.
25. 01-02.03.2021, „Antropologia Pawła z Tarsu”, sympozjum „Kościół i człowiek”, UPJPII, Kraków.
26. 17.03.2021, „Apostoł Paweł na temat relacji homoseksualnych”, Wiosenne Dni Biblijne „Relacje homoseksualne a zamysł Stwórcy wobec mężczyzny i kobiety”, KUL Lublin.
27. 23.04.2021, „Chrześcijanizm wobec przemocy imperium. Kościoły Pawłowe”, konferencja „Wolność religijna na świecie. Raport 2021”, UKSW, Warszawa.

28. 27-30.06. 2021, "Changing Gender Roles and the Unchanging Message of 1 Cor 11:2–16", „Inspiration and Truth of Sacred Scripture”, Quinn Conference, The Saint Paul Seminary, Minneapolis, US.
29. 13-15.09. 2021, "Lew w starciu z orłem. Antyimperialna retoryka Pawła, Walny Zjazd i 58 Sympozjum Stowarzyszenia Biblistów Polskich, Radom, WSD.
30. 20-21.10.2021, "Freedom and determinism in Rom 8:16. Paul, Epictetus and Contemporary Science on Free Will", Międzynarodowa Konferencja Online „Antropologia Biblijna – przesłanie dla współczesnego człowieka”, KUL Lublin
31. 24-28.01.2022, "La lettura apocalittica di 2 Cor 10 – 13", "Per una Chiesa in costruzione. Le lettere di Paolo", Papieski Instytut Biblijny, Rzym.
32. 28.02– 1.03. 2022, „Eucharystia jako Wieczerza Pańska (1 Kor 11,17-34)", Wspólnota Eucharystyczna, Międzynarodowa Konferencja Teologiczna, UPJP2.
33. 16.03.2022, „Kościół jako mieszkanie Ducha w korespondencji korynckiej", Wiosenne Dni Biblijne, KUL Lublin.
34. 19-23.04.2022, "Man as *Imago Dei* and a Dwelling Place of God's Spirit in Philo and Paul", "12th Comenius Conference: *Imago Dei*", Reformowane Seminarium Teologiczne w Pápa, Węgry.
35. 4-8.06.2022, „At the Jordan Christ Deposited for Us the Robe of Glory. Unnecessary Hiatus between Literary and Theological Interpretation of the Baptism of Jesus", „Quinn Conference, The Transcendent Mystery of God's Word: A Critical Synthesis of Antioch and Alexandria", The Saint Paul Seminary w Saint Paul, MN.
36. 21-24.09.2022, „The Deeds of the Body and the Role of the Spirit in Rom 8:13", „Romans 8 through the Lens(es) of Pauline Research Past and Present", Uniwersytet Wiedeński.
37. 23-24.11.2022, „Apokaliptyczne oblicze przeciwników Pawła w 2 Kor 10 – 13", „Od księgi Henocha do Czwartej Księgi Sybillyńskiej, Sympozjum upamiętniające życie i twórczość prof. dr hab. Ryszarda Rubinkiewicza, SDB (1939–2011)", KUL Lublin
38. 10.07-13.07.2023, 'Holy War' in Corinth. The Apocalyptic Background of Paul's Struggle with Opponents in 2 Cor 10:3-6, European Association of Biblical Studies Annual Conference, Syracuse, Italy
39. 23.10-27.10.2023, "The Abraham J. Heschel Center for Catholic-Jewish Relations at the Catholic University of Lublin: New Perspectives on the Development of Christian-Jewish Dialogue", The International Congress of Theologians of the Three Seas Countries, KUL, Lublin

Dydaktyka (studia magisterskie):

- Księgi prorockie (ST)
- Pięcioksiąg i Księgi Historyczne (ST)
- Literatura Mądrościowa (ST)
- Listy św. Pawła (NT)

The Holy Bible and Its Role in Culture

Women, Marriage, and Celibacy in Corinth: Socio-Rhetorical Reading of 1 Cor 7

Dydaktyka (studia doktoranckie):

The Art of Greco-Roman Rhetoric and Its Use in the Reading of Pauline Letters

Egzegeza listów Pawłowych

Prace doktorskie:

Promotor trzech prac magisterskich i pomocniczy trzech prac doktorskich

Media:

Telewizyjny Uniwersytet Biblijny (TV Trwam) (2012- obecnie)

Seria programów TV „W namiocie Słowa” i „Słowo Życia” (TV Trwam) (2011 – obecnie)

Seria programów TV „Siewcy Słowa” (TVP Kielce) (2014 – obecnie)

Programy radiowe „Rozmowy niedokończone” i „Szukając Słowa Bożego” (Radio Maryja) (2011 – obecnie)